

**СТРУЧНО МИШЉЕЊЕ КОМИСИЈЕ ФОРМИРАНЕ РЕШЕЊЕМ ДИРЕКТОРА
ПЕДАГОШКОГ ЗАВОДА ВОЈВОДИНЕ
(број Решења: 206 од 26.02.2019. године)**

Извршена је анализа рукописа превода уџбеника *Техника и технологија 5, уџбеник за пети разред основне школе*, аутори Ненад Стаменовић и Алекса Вучићевић, „ Klett “, Београд на словачки језик. Поред наведеног уџбеника извршена је и анализа превода *Техника и Технологија 5, упутство за коришћење материјала за конструкторско моделовање за пети разред основне школе* горе наведених аутора и издавача на словачки језик.

Констатује се да је горе наведени уџбеник превод уџбеника *Техника и технологија 5, уџбеник за пети разред основне школе*, односно *Техника и технологија 5, упутство за коришћење материјала за конструкторско моделовање за пети разред основне школе* истих аутора одштампаног на српском језику, издавача „ Klett “, Београд који је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Београд одобрило за издавање и употребу решењем број: 650-02-00060/2018-07 од 24.04.2018. године.

Уџбеник је подељен садржински на пет делова: *Животно и радно окружење, Саобраћај, Техничка и дигитална писменост, Ресурси и производња* и *Конструкторско моделовање*. На крају уџбеника налази се *Речник појмова, Решење тестова и Литература*.

Упутство за коришћење материјала за конструкторско моделовање садржи три целине: *Увод, Списак материјала за израду вежби и Примери практичних вежби*.

**ОЦЕНА ДА ЈЕ РУКОПИС ПРЕВОДА УЏБЕНИКА УСКЛАЂЕН СА СТАНДАРДИМА
КВАЛИТЕТА УЏБЕНИКА**

Анализиран је Стандард 4 – Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.

Показатељ 1 - Наставно средство поштује језичку и правописну норму језика на којем је написан – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4.

Издавачу се скреће пажња на следеће уочене грешке, које се могу лако исправити и које не нарушавају разумљивост градива:

Техника и технологија 5, уџбеник за пети разред основне школе

- страна 4, 43 и 50 – неадекватан превод израза „ цртање паралелних правих “ (уместо „ kreslenie rovnobežných čiar “ - „ rysovanie rovnobežných priamok “);
- страна 4, 43 и 50 – неадекватан превод израза „ цртање нормале на дату праву “ (уместо „ kreslenie normály na danú čiaru “ - „ rysovanie kolmice na danú priamku “);
- страна 4, 43 и 50 – неадекватан превод израза „ цртање угла помоћу лењира и троуглова “ (уместо „ kreslenie uhlov pomocou pravítka a trojuholníkov “ - „ rysovanie

uhlov pomocou pravítka a trojuholníkov“);

- страна 11 – изостављање превода појма „ прибор “ у реченици „ Ретко коришћени материјали и алати, прибор, литература ...“ (уместо „ Zriedkavo používané materiály a nástroje, _ , literatúru...“ - „ Zriedkavo používané materiály a nástroje, *náčinie*, literatúru...“);
- страна 11 – неадекватан превод израза „ како светло пада “ (уместо „ aké svetlo padá“ – „ *ako* svetlo padá “);
- страна 13 – неадекватан превод израза „ да не би дошло до кривљења кичме “ (уместо „ aby sa neohýbala chrbtica “ - „ *aby neprišlo ku zakriveniu (deformácii)* chrbtice “);
- страна 18 и 19 – неадекватан превод израза „ на корпу “ (уместо „ s dopravou, ktorá prebiehala na zemi “ ; „ doprave na zemi “ - „ s dopravou, ktorá prebiehala *na pevnine* “ ; „ *doprave na pevnine* “);
- страна 18 – непоштовање правописне норме, мало слово р и ч уместо великог у називима Римског и Кинеског царства (уместо „ dve ríše – rímska a čínska “ - „ *dve ríše – Rímska a Čínska* “);
- страна 19 – материјална грешка, погрешно наведена година испод слике бр. 2.5. (уместо „ Obr. 2.5. Parná lokomotíva Rocket 1929. rok “ - „ Obr. 2.5. Parná lokomotíva Rocket *1829.* rok “);
- страна 19 – неадекватан превод речи „ бег “ (уместо „ Len čo začali let ... “ - „ Len čo začali *útek* ... “);
- страна 19 – неадекватан превод речи „ транспорт “ (уместо „ Cestná doprava patrí k najstarším druhom dopravy. “ - „ Cestná doprava patrí k najstarším druhom *prepravy*. “);
- страна 24 – непоштовање правописне норме, велико слово х уместо малог (уместо „ Najväčšou osobnou loďou na svete je Morská Harmónia ...“ - „ Najväčšou osobnou loďou na svete je Morská *harmónia* ...“);
- страна 24 – непоштовање правописне норме, мало слово б уместо великог у називу модела авиона (уместо „ Obr. 2.21. Cestovné lietadlo boing “ - „ Obr. 2.21. Cestovné lietadlo *Boeing* “);
- страна 25 – тамним словима није истакнут појам „ вештачких сателита “ (уместо „ umelých satelitov* “ - „ **umelých satelitov*** “);
- страна 25 – појам „ Спутњик “ није истакнут косим словима (уместо „ Sputnik “ – „ *Sputnik* “);
- страна 26 – тамним словима нису истакнути појмови „ машиновођама “, „ пилотима“ и „ кормиларима “ (уместо „ rušňovodičmi “, „ pilotmi “, „ kormidelníkmi“ - „ *rušňovodičmi* “, „ *pilotmi* “, „ *kormidelníkmi* “);
- страна 29 – словна грешка, слово е уместо о (уместо „ ... o aké nebezpečenstve ide.“ - „ ... o aké nebezpečenstvo *ide*. “);
- страна 35 – непоштовање правописне норме, неправилно акцентовање речи (уместо „ mobílný telefón “ - „ *mobílný telefón* “);
- страна 36 – тамним словима није истакнут израз „ не смеју “ (уместо „ nesmú “ –

„ **nesmú** “);

- страна 36 – на слици бр. 2.67. тамним словима су истакнути главни делови бицикла осим педала и предње кочнице иако наведени тип слова није коришћен у оригиналу;
- страна 37 – изостављен је превод појма „ правилно “ (уместо „ Bezpečné zúčastňovanie cyklistov v doprave závisí od toho, či _ včas ...“ - „ Bezpečné zúčastňovanie cyklistov v doprave závisí od toho, či *správne* a včas ...“);
- страна 37 – непоштовање правописне норме, неправилно акцентовање речи (уместо „ *posít* “ - „ *posiť* “);
- страна 38 – словна грешка (уместо „ *bicycikli* “ - „ *bicykli* “);
- страна 40 – неадекватан превод везника и у задатку бр. 4 (уместо „ Pozemná doprava sa triedi na: _____ i _____.“ - „ Pozemná doprava sa triedi na: _____ a _____.“);
- страна 41 – неадекватан превод појма „ утврди “, уместо облика јединине употребљен је облик множине (уместо „ *zistite* “ - „ *zisti* “);
- страна 42 – неадекватан превод задатка бр. 16 (уместо „ ... polohou ___ a ___ (*tabuľkou na reguláciu dopravy*).“ - „ ... polohou ___, *tabuľkou* na ___ a *reguláciu dopravy* a *podobne*.“);
- страна 43 – неадекватан превод израза „ цртали сте дужи, праве, углове, ...“ (уместо „ *kreslili ste _ priamky, čiary, uhly, ...*“ - „ *kreslili ste úsečky, priamky, uhly, ...*“);
- страна 45 – на погрешном месту је тамним словима истакнут израз „ технички цртеж “ (уместо „ *Aby **technický výkres** bol zrozumiteľný ...* “ - „ ... môžeme na základe neho *nakresliť **technický výkres***.“);
- страна 45 – неадекватан превод израза „ правилне линије “ (уместо „ *slušné čiary* “ - „ *pravidelné čiary* “);
- страна 46 – тамним словима није истакнут израз „ формати “ (уместо „ *ktoré nazývame **formáty***.“ - „ *ktoré nazývame **formáty***.“);
- страна 47 – непоштовање правописне норме, неакцентовање речи (уместо „ **Supis položiek** je ďalšia ...“ - „ **Súpis položiek** je ďalšia ...“);
- страна 48 – тамним словима није истакнут израз „ врсте линија “ (уместо „ ... rôzne druhy čiar. “ - „ ... rôzne **druhy čiar**.“);
- страна 49 – на слици бр. 3.14. тамним словима је истакнут појам „ пуна танка линија “ за разлику од назива осталих врста линија (уместо „ **plná tenká čiara** “ - „ *plná tenká čiara* “);
- страна 55 – непостојање размака између бројева и слова којима су обележене слике бр. 3.29 б и бр. 3.30 в (уместо „ *obr. 3.29b* “ - „ *obr. 3.29 b* “ и „ *obr. 3.30c* “ - „ *obr. 3.30 c* “);
- страна 57 – непостојање размака између броја и двотачке за обележавање размере (уместо „ *R 1 : 5* “ - „ *R 1 : 5* “, „ *R 2 : 1* “ - „ *R 2 : 1* “ и „ ... v mierke *2 : 1* “ - „ ... v mierke *2 : 1* “);
- страна 58 – неадекватан превод појма „ програми за слике “, употребљен је облик јединине уместо множине (уместо „ *program* na *obrázku* “ - „ *programu* na *obrázku* “);

- страна 58, 61, 62, 63, 68, 69, 71, 73, 97 – појмови који су дати енглеском терминологијом „ hardware “, „ software “, „ smartphone “, „ application “, „ hystory “, „ color palette “, „ Single-Window Mode “, „ widht “, „ height “, „ portrait “, „ landscape “, „ font size “, „ picture, clip art “, „ table “, „ chart “, „ ONLINE “, „ tutor “, „ blue jeans “ нису написани косим словима;
- страна 59, 66, 67, 68, 73 – појмови на енглеском језику „ Computer “, „ Enter “, „ References “, „ Home “, „ Cut “, „ Enter “ нису у тексту истакнути тамним словима;
- страна 63 – појам GIMP у другом пасусу је истакнут тамним словима (уместо „ ако otvorit' požadovanú fotografiu v **GIMP**-e “ - „ ако otvorit' požadovanú fotografiu v GIMP-e “);
- страна 65 – прво слово р у истакнутом изразу „ ланац растављен “ није затамњено (уместо „ **reťaz rozdelená** “ - „ **reťaz rozdelená** “);
- страна 67 – на слици бр. 3.65 тамним словима су истакнути називи дугмића за рад са прозором сачувај, ознака програма и име документа за разлику од назива осталих дугмића (уместо „ **ulož, značka programu, názov dokumentu** “ - „ ulož, značka programu, názov dokumentu “);
- страна 68 – тамним словима није истакнут израз „ рад са текстом “ (уместо „ prácu s textom “ - „ **prácu s textom** “);
- страна 71 – непоштовање правописне норме, неправилно акцентовање речи (уместо „ **vŕmieňali** “ - „ **vumieňali** “);
- страна 73 – непоштовање правописне норме, неправилно акцентовање речи (уместо „ **digitálným násilím** “ - „ **digitálnym násilím** “);
- страна 73 – тамним словима није истакнут израз „ Први начин “ и „ туторијалима “ (уместо „ Prvý spôsob “ - „ **Prvý spôsob** “; „ **tutoriály** “ - „ **tutoriály** “);
- страна 73 – адреса претраживача – Google је промењена (уместо „ www.google.com “ - „ www.google.rs “);
- страна 84 – превод задатка бр.5 је допуњен изразом „ необновљивих извора енергије “ чиме се сугерише одговор (уместо „ 5. Zakrúžkuj písmeno pred slovom, ktoré nepatrí do skupiny neobnoviteľných zdrojov energie “ - „ 5. Zakrúžkuj písmeno pred slovom, ktoré nepatrí do skupiny.“);
- страна 88 – израз „ специјалне машине за сечу дрвета “ дат је у облику јединине (уместо „ špeciálny stroj na rúbanie dreva “ - „ **špeciálne stroje** na rúbanie dreva “);
- страна 94 – непоштовање правописне норме, неправилно акцентовање речи (уместо „ textilného materiálu “ - „ **textilného materiálu** “);
- страна 94 – тамним словима није истакнут појам „ азбест “ (уместо „ azbest* “ – „ **azbest*** “);
- страна 95 – непоштовање правописне норме, неправилно акцентовање речи („ húsenica “ уместо „ **húsenica** “);
- страна 96 – тамним словима није истакнут појам „ предиво “ (уместо „ Priadza “ – „ **Priadza** “);

- страна 100 – тамним словима није истакнут појам „ обележити “ (уместо „označiť“ - „ **označiť** “);
- страна 102 – тамним словима нису истакнути појмови „ сврдла “ и „ бушилица с бургијом “ (уместо „ nebožiece “ - „ **nebožiece** “ и „ vrtačky s vrtákmi “ - „ **vrtačky s vrtákmi** “);
- страна 111 – словна грешка, непотребно понављање речи „ сте “ (уместо „ Keď ste ste navrhli “ - „ Keď ste navrhli “);
- страна 122 – задатак бр. 5, непоштовање правописне норме, изостављање знака интерпункције (уместо „ Zlé vlastnosti sú _____ . “ - „ Zlé vlastnosti sú: _____ . “);
- страна 123 – текст задатка бр. 14 налази се испод слика алата и машина које треба именовати;
- страна 126 – на слици бр. 5.1 изрази „ презентовање производа “, „ састављање производа “ и „ процена трошкова материјала “ истакнути су тамним словима за разлику од осталих појмова (уместо „ **prezentácia výrobku** “, „ **spájanie časti výrobku** “, „ **zhodnotenie nákladov materiálu** “ - „ prezentácia výrobku “, „ spájanie časti výrobku “, „ zhodnotenie nákladov materiálu “);
- страна 126 – непоштовање правописне норме, изостављање акцентовања речи (уместо „ zhodnotenie nákladov materiálu “ - „ zhodnotenie nákladov materiálu “);
- страна 127 – тамним словима нису истакнуте реченице „ Немате идеју ? “, „ Да ли сте тамо нешто занимљиво видели ? “ (уместо „ Nemáte ideu ? “ - „ **Nemáte ideu** ? “; „ Videli ste tam niečo zaujímavé ? “ - „ **Videli ste tam niečo zaujímavé** ? “);
- страна 129 – непоштовање правописне норме, изостављање знака интерпункције (уместо „ Napríklad_vo_vyhľadávači... “ „ Napríklad, vo vyhľadávači... “);
- страна 129 – словна грешка, непостојање размака између броја и знака за дељење („ 80 : 5 = 20 “ уместо „ 80 ÷ 5 = 20 “);
- страна 132 – тамним словима није истакнут појам „ GIMP “ (уместо „ upraviť v aplikácii GIMP. “ - „ upraviť v aplikácii **GIMP**. “);
- страна 135 – изостављање реченице „ Идеје можете потражити на интернету. “ („ Idey môžete nájsť na internete. “);
- страна 143 – у Речнику појмова слова Š, T, V и Z нису истакнута тамним словима;
- страна 144 – решење задатка бр.16 је промењено услед неадекватног превода задатка (уместо „ smerovka “ - „ kontrolu “);
- страна 144 – решење задатка бр.17 је нетачно наведено, са правописним грешкама (уместо „ 17. 1. meranie, 2. pila 3. Harvestre 4. terpentijn 5. jadro 6. guľatina 7. spájanie 8. recyklacia 9. pilníky riešenie: materiály - 1. stop 2. pruh 3. vodič 4. cyklista 5. skejtbord 6. dráha riešenie: prilba);
- страна 148 – непоштовање правописне норме код превода презимена евалуаторки уџбеника (уместо „ Marina Lakčević_, Danica Gavrilović_, Veronika Tomić_ Kukla “ - „ Marina *Lakčevićová*, Danica *Gavrilovićová*, Veronika *Tomićová* Kukla “).

**Техника и технологија 5, упутство за коришћење материјала за конструкторско
моделовање за пети разред основне школе**

- страна 10, 13, 16, 19, 20, 22, 25, 28, 29, 32, 33, 36, 37, 40, 41, 44 и 45 – непоштовање правописне норме, изостављање тачке иза скраћенице поз. (уместо „, roz “ -, roz. “);
- страна 11 – тамним словима није истакнут појам „ алат “ (уместо „, nástroje “ – „, nástroje “);
- страна 34 – израз „ предлог за реализацију пројектног задатка “ није адекватно преведен (уместо „, Návrh na realizáciu projektu “ - „, Návrh na realizáciu *projektovej úlohy* “);
- страна 38 – у преводу је код набрајања потребног материјала изостављен појам „, летвице “ (, latky “);
- страна 38 – назив лекције Улога, значај и историјски развој саобраћаја није наведен косим словима (уместо „, Úloha, význam a historický rozvoj dopravy “ - „, *Úloha, význam a historický rozvoj dopravy* “).

Показатељ 2 - Дужина и конструкција речи одговарају узрасту ученика – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4. Реченична конструкција је правилна и јасна, у складу са узрастом ученика, што доприноси томе да градиво буде разумљиво ученицима којима је намењено.

Показатељ 3 – Текст је језички и стилски уједначен – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4. Употребљен је научни стил, а у складу са градивом и стручна терминологија. Стил је прецизан, без фигуративности или неразумљивих елемената.

Показатељ 4 - Страни изрази се користе само када је то неопходно - задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4. Страни изрази су употребљени искључиво због специфичности градива. За њих су дата одговарајућа објашњења, формулисана једноставним речником. Непознате или мање познате речи прецизно су објашњене у Речнику појмова.

Показатељ 5 – Језик којим је уџбеник написан доприноси лакшем разумевању градива – задовољен је у потпуности и оцењен је оценом 4. Кохерентност језика је на одговарајућем нивоу. Идеје су правилно повезане, што доприноси лакшем разумевању градива.

На основу претходно изложеног, закључује се да је **испуњен Стандард 4 - Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.**

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ РУКОПИС ПРЕВОДА УЏБЕНИКА У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 40. ЗАКОНА О УЏБЕНИЦИМА („Сл. гласник РС“, бр. 27/2018)

Након пажљивог оцењивања, закључује се да је садржај рукописа превода уџбеника

Техника и технологија 5, уџбеник за пети разред основне школе и Техника и технологија 5, упутство за коришћење материјала за конструкторско моделовање за пети разред основне школе, „ Klett “, Београд непромењен у односу на уџбеник на српском језику.

Напред наведени недостаци могу се лако исправити, те није потребно поново достављати рукопис превода на преглед.

Приликом оцењивања уочене су следеће грешке у горе наведеном уџбенику на српском језику:

- страна 63 – назив апликације за обраду слика GIMP је у лекцији *Апликација за дигиталну обраду слике* истакнут више пута тамним словима осим у другом пасусу на горе наведеној страни („ Један од начина за отварање жељене фотографије у GIMP-у је ...“);
- страна 98 – словна грешка, уметнуто слово ј („ Папир се дели на обичан папир, полукартон, **ј** картон и лепенку “);
- страна 102 – непоштовање правописне норме, изостављање знака интерпункције („ Сл. 4.65. Преношење мера, стезање обележавање и бушење“);
- страна 123 – у задатку бр. 14 наводи се налог за уписивањем назива алата и машина испод одговарајућих слика иако на сликама није представљена ни једна машина већ само алати;
- страна 124 – у првом хоризонталном пољу у укрштеници недостаје један квадрат за уписивање решења појма под бројем 1 („ мерење “);
- страна 135 и 139 – словна грешка, слово о уместо слова и („ користи се разноврстан алат и пробор. “);
- страна 144 – у решењу тестова, страна 40, задатак бр.5 изостављен је појам „ најстарији “;
- страна 144 – није дато решење за задатак бр.10 – Чему служи навигација ?
- страна 144 – решење задатка бр. 11 је погрешно обележено као решење задатка бр. 10;
- страна 144 – решење задатка бр. 11, подела саобраћајне сигнализације, није тачно дато („ црвено, жуто, зелено “);
- страна 145 – решење задатка бр. 6 се наводи под б а не а као што стоји у уџбенику;
- у Упутству за коришћење материјала за конструкторско моделовање не користи се родно осетљив језик („ ... наставником математике ... – страна 11, „ ... наставника ликовне културе ... – страна 34 “, „ ... код наставника историје ... – страна 38 “).